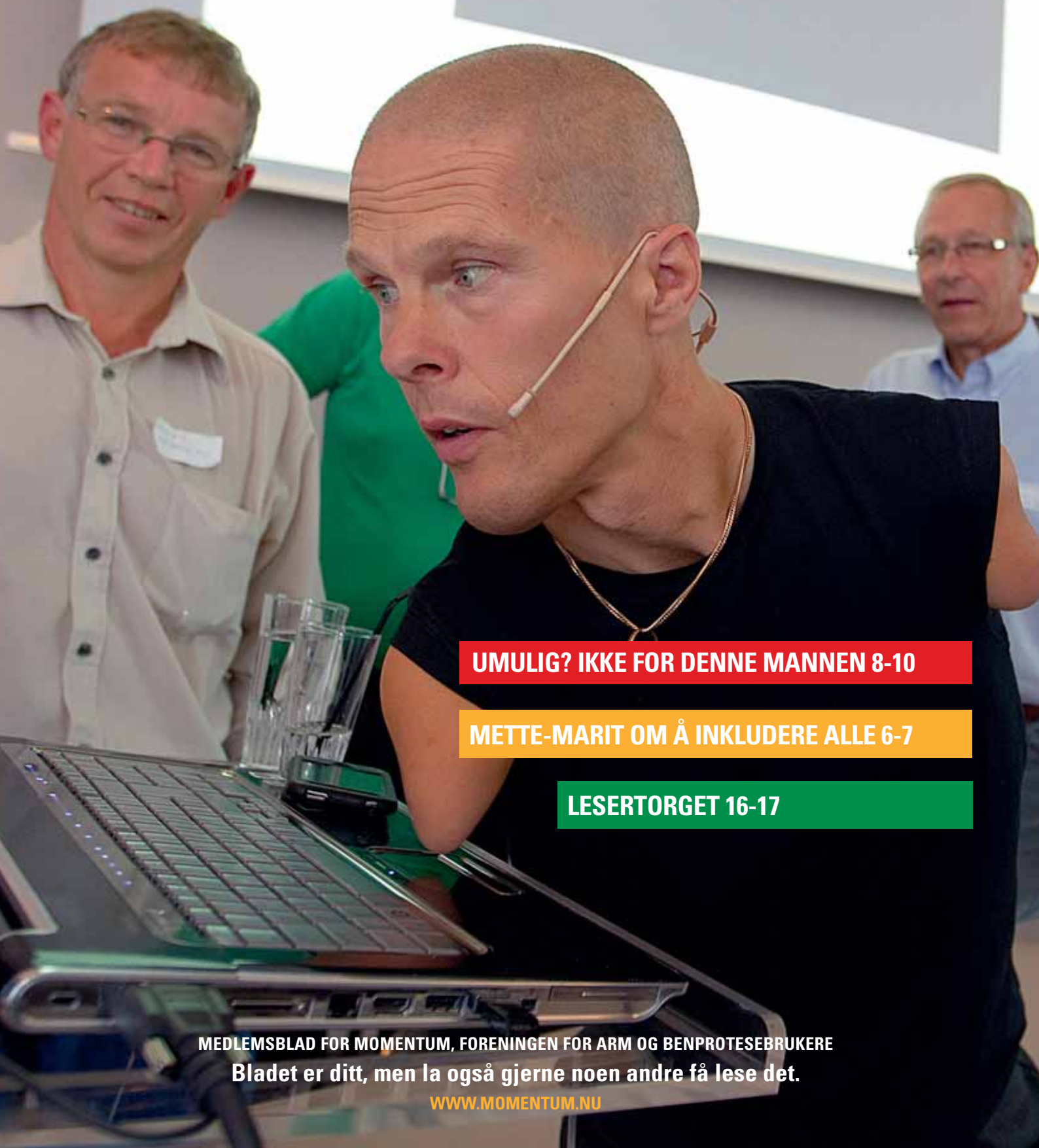

Livsglede

BLADET FOR AMPUTERTE/PROTESEBRUKERE 3/2010

UMULIG? IKKE FOR DENNE MANNEN 8-10

METTE-MARIT OM Å INKLUDERE ALLE 6-7

LESERTORGET 16-17

MEDLEMSBLAD FOR MOMENTUM, FORENINGEN FOR ARM OG BENPROTESEBRUKERE

Bladet er ditt, men la også gjerne noen andre få lese det.

WWW.MOMENTUM.NU

Med kunden i fokus

Atterås
Ortopediteknikk®

Velkommen til starten på en ny hverdag!

Fjøsangerveien 215 (Krambua) 5073 Bergen - Tlf.: 55 27 11 00

Ortopediteknisk Institutt
www.atteraas.no

LINER VAPOMAT **NYHET**

Liner Vapomat er en naturlig måte å desinfisere silikonlinere på. Bruker kun vanndamp, uten kjemiske tilsetninger. Daglig renhold og desinfisering gjøres på en enkel måte.

Metoden med vanndamp rengjør og desinfiserer lineren i løpet av 30 minutter.

Bruksområde:

- For silikonlinere på markedet.
- Kan i noen tilfeller brukes på protesehylser.

Egenskaper:

- Naturlig hygienisk rengjøring med vanndamp uten kjemiske tilsetninger.
- Hurtig og problemfri rengjøring.
- AV/PÅ-bryter med lys som slås automatisk av etter bruk.
- Justerbar teleskopstang.

Best nr. VL1

Ortopro AS, Hardangerveien 72, 5224 Nesttun, Norge.
Telefon: +47 55 91 88 60, Telefaks: +47 55 91 88 69
E-post: post@ortopro.no

MOMENTUM HAR ETT ÆRESMEDLEM:
PRINSESSE MÄRTHA LOUISE

Livsglede 3/2010

Utgiver: MOMENTUM
Postboks 49 Skøyen 0212 Oslo.
Utkommer 4 ganger årlig.

Layout: Bratsberg Consult
Trykk: Wisa Grafisk AS

REDAKSJONEN I LIVSGLEDE
Nils-Odd Tønnevold
Ansvarlig redaktør
Legg og lærprotesebruker
nils.odd.tonnevold@momentum.nu
Tlf. 92 20 16 26

Geir Bornkessel
Nestleder Momentum
Kne-exprotesebruker
geir.bornkessel@momentum.nu
Tlf. 97 15 58 78

Internett:
www.momentum.nu

Annonser:
Kontakt Nils-Odd Tønnevold
nils.odd.tonnevold@momentum.nu
Tlf. 92 20 16 26

Forside:
Mikael Andersson, arm- og benløs
svenske, var hovedforedragsholder
under Momentum-weekenden
i Molde 10.-12. september.
Foto: Hans H. Reinertsen

ISSN: 1891-3040

*“Det er bedre å tenne et lys
enn å forbanne mørket”*

KOMMENTAR

Helse-Norge skal spare penger, og på forsommeren kom NOU 2010:5 Aktiv deltagelse, likeverd og inkludering – Et helhetlig hjelpemiddeltilbud. Utvalgets flertall foreslår bl.a., sitat: ”vedtaks- og finansieringsansvaret for ortopediske hjelpemidler og høreapparater legges til spesialisthelsetjenesten”.

Det vil for oss bety at finansieringsansvaret overføres fra folketrygden (NAV) til sykehusene. Heldigvis er det et mindretall som mener det er riktig at disse finansieres over folketrygden. Videre tilrår utvalget, sitat: ”at i tillegg til utstyr innen rehabilitering og habilitering i dagliglivet overføres også ansvaret for baskishjelpemidler til kommunene.”

Fra vårt ståsted er dette en meget faretruende utvikling. Vi vet alle hvor presset sykehus og kommuner er på økonomi. Der vil hensynet til økonomisk resultat gå foran hensynet til vår livskvalitet. Avhengig av det enkelte sykehus og den enkelte kommune sin økonomi, vil tilbud bli forskjellig og faren for forskjellsbehandling overhengende. Da er man på kollisjonskurs med pasientrettighetsloven, som sikrer befolkningen lik tilgang på helsehjelp.

”Momentum vil kjempe med nebb og klør mot en rasering av finansieringsordningen for ortopediske hjelpemidler”

All tidligere erfaring tilsier at blir utvalgets flertallsinnstilling vedtatt av Stortinget, vil det føre til rasering av nåværende ordninger og tilbud. Derfor må vi jobbe for å overbevise politikere i regjeringspartiene om at mindretallet har rett og at innstillingen må bli avvist.

Så til en annen utfordring. For mange av våre medlemmer er sene med å betale medlemskontingent. Tross gjentatte oppfordringer, har noen ikke betalt kontingent på to år. Det er for dårlig. Vi er en organisasjon basert på frivillig innsats, og da er det urettferdig at noen velger å være gratispassasjer. Offentlige årlige tilskudd baseres på antall betalende medlemmer. Jo færre som betaler i tide, desto mindre blir Momentums gjennomføringsevne. Sterk oppfordring – vær snill og sjekke at du har betalt medlemskontingenten.

Forøvrig vil jeg ønske alle Livsgledes lesere God Høst!

Hans Emil Møller-Hansen
Styreleder

INNHold:

Arv og gaveinfo	s. 4	Kryssord.....	s. 21
“Design gir oss muligheten til		Rabatt på hotell	s. 23
å inkludere alle mennesker”	s. 6-7	Likemannsoppfordring	s. 25
Momentum-weekenden i Molde	s. 8-13	Lokale kontaktpersoner	s. 26
Lesertorget	s. 16-17	Momentum-styret.....	s. 27
Ansikt til ansikt med TV-kjendiser....	s. 18		

Støtter du Momentum kan du få skattefradrag

I Norge er det i dag ca 5000 personer som mangler arm og/eller bein som følge av dysmeli, sykdom eller ulykke. Ved å støtte vårt arbeid økonomisk hjelper du oss å hjelpe flere amputerte og pårørende.

Hvorfor bør du støtte Momentum?

– du støtter en god sak og får skattefradrag.

Dette er fordi Momentum er på listen over godkjente organisasjoner som du kan gi en gave til og få skattefradrag.

Slik gjør du:

Overfør din gave til Momentums konto 9235.17.01406 og oppgi "Gave" og ditt personnummer under "Beløpet gjelder" og oppgi ditt navn og adresse. Resten går av seg selv. For øvrig har det offentlige bestemt følgende for at fradragsrett skal gjelde: Samlet gave må være minst kr 500 i løpet av inntektsåret per giver. Maksimalt fradragsberettiget beløp per giver er kr 12.000 per år (du kan gi mer enn dette, men vil kunne få skattefradrag for de første 12.000).

Vurderer du å testamentere til Momentum?

– ring 4000 4360 eller send e-post til info@momentum.nu så sender vi deg et lite hefte som beskriver hvordan du går frem.

Momentum driver et omfattende landsdekkende arbeid for å gjøre hverdagen til amputerte og pårørende bedre.

Blant de mange oppgavene er besøkstjeneste/likemannstjeneste ved sykehus og opptreningssenter, store og små sammenkomster, kurs og opplæring av frivillige og tillitsvalgte, lobbyvirksomhet overfor politikere for å oppnå bedre kår, spredning av livsglede og fjerning av barrierer gjennom visning av utstillingen Livsglede, utgivelse av medlemsbladet Livsglede, drift av organisasjon nasjonalt og i fylkene.

Har du spørsmål? – kontakt

Momentums generalsekretær
Elin Holen De Capitani,
tlf 99 01 66 92, info@momentum.nu

Otto Bock®

QUALITY FOR LIFE

Otto Bock har markedes bredeste utvalg av liner, uansett om du bruker protese-feste med pinne eller vaccum-teknikk med nye Harmony P3.

Ta kontakt med din lokale Ortopedi Ingeniør.

PU Liner

Harmony P3

Otto Bock Scandinavia AB

Tlf. 23 14 26 00 • www.ottobock.se

Sitter din protese bra?

Ett skritt videre

Bakke

Senter for Mestring og Rehabilitering AS

Et kurs for deg...

- som bruker lår- eller leggprotese
- som er under 65 år
- som trenger å gå bedre og lengre
- som ønsker å bli sterkere og unngå slitasje
- som vil prøve nye aktiviteter

Ett Skritt Videre

Bakke samarbeider med Momentum , LFA og OCH.

Informasjon: www.bakke-o.no, tlf 69172600

E-post: amput@bakke-o.no

Kronprinsesse Mette-Marit:

“Design gir oss muligheten til å inkludere alle mennesker”

Flemming Dahl (tekst)
Hans H. Reinertsen (foto)

Mange synes nok det er greit å ha varmtvannskranen til venstre og kaldtvannskranen til høyre. Men for andre, inklusive armamputerte, vil enhåndskranen åpenbart være greiere.

Kronprinsesse Mette-Marit var der, nærings- og handelsminister Trond Giske var der, mange andre var der...

Og «inkluderende design» var blant stikkordene da Norsk Designråd og britiske Royal College of Art på forsommeren arrangerte en konferanse som belyste hvordan god og gjenomtenkt design kan gjøre hverdagen enklere for eldre mennesker, for funksjonshemmede og for nær sagt alle andre.

Den vanskelige sardinboksen

Konferansen ble arrangert i Oslo og bar tittelen “Innovasjon for alle”. Ikke en konferanse spesielt for arm- og benamputerte, ikke desto mindre en om kastet lys over utfordringer som arm- og benamputerte - på linje med så mange andre mennesker - daglig kan stå overfor: Det å åpne en sardinboks, det å komme seg opp trappen og gjennom inngangsdøren til en bygning...

Du behøver ikke være armamputert, funksjonshemmet på annen måte eller simpelt hen gammel og litt svakere

enn før for å sette pris på en produktballasje som overraskende lett lar seg åpne eller på en supermarkedsdør som åpner seg automatisk når du nærmer deg den. Den slags har med design å gjøre. En stol kan være slik designet at den ser smekker ut - og i tillegg slik at den er god å sitte i og lett å komme seg ut av.

Som kronprinsesse Mette-Marit, Designrådets høye beskytter, sa det i

åpningstalen: “Design gir oss muligheten til å inkludere alle mennesker, med alle slags behov, slik at alle kan ta del i samfunnet.”

Kronprinsessen er ifølge Designrådet “svært opptatt av at fremtidens produkter og tjenester ikke diskriminerer grupper i samfunnet.”

Eldrebolgen kan ha vært noe av det næringsminister Giske hadde i tank-

Onny Eikhaug, programleder i Norsk Designråd, kan fastslå at kronprinsesse Mette-Marit til oppmerksomhet omkring utfordringene som ble belyst under konferansen “Innovasjon for alle” som ble tatt av kronprinsessen og henne selv under konferansen.

ene da han for sin del sa at “inkluderende design kommer til å spille en helt sentral rolle i vårt århundre.”

“Et uholdbart samfunnsproblem”

Onny Eikhaug, programleder fagområdet Design for alle i Designrådet, sa i tilknytning til konferansen at mange norske virksomheter forholder seg til ulike kundegrupper på en slik måte at det i lys av den såkalte diskriminerings- og tilgjengelighetsloven kan sees som straffbart, og at dette ofte skyldes manglende kunnskap.

“Alle produkter og tjenester skal tilrettelegges for alle grupper uavhengig av funksjonsevne, kjønn, alder, religion og andre forutsetninger. I virkeligheten diskrimineres fortsatt mange grupper i stor skala, 18 måneder etter at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble innført. Det er et uholdbart samfunnsproblem,” sa Eikhaug.

Marit, Designrådets høye beskytter, bidrar til å sikre at designet er tilgjengelig for alle. Her viser Eikhaug frem et foto

Hun tilføyde at “Det ligger et enormt uutnyttet økonomisk potensial i inkluderende design. Slike løsninger kommer alle til gode og bedriftene utvider sitt kundegrunnlag.” Hun nevnte enhåndskranen, fjernkontrollen og den trådløse telefonen blant flere aktuelle produkter.

Eikhaug har skrevet en bok, med Designrådet som utgiver og riktignok på engelsk, som bærer tittelen “Innovating with People - The Business of Inclusive Design”. Boken er ifølge henne rettet spesielt til bedriftsledere, mellomledere, markedsførere og designere, og den skal bidra til å fremme nyskaping og godt design - til beste for samfunnet.

Et eksploderende behov

“Behovet for produkter og tjenester som kan brukes av alle vil eksplodere,” sa hun da boken ble lansert under “Innovasjon for alle 2010”. Hun viste til at andelen eldre i samfunnet ligger an til å vokse kraftig, og hun sa: “Tenk deg et samfunn der svært mange av disse vil trenge assistanse fra andre hver gang de skal komme seg på en buss, bestille en ferietur eller åpne en pakke med skinke. Det er en uverdig situasjon for de som rammes.” Hun oppfordret private og offentlige instanser til å benytte “inkluderende design” når nye produkter, tjenester og omgivelser planlegges og utvikles. Hun sa at mange bedrifter gjør “den feilen at de designer produkter og tjenester til en gjennomsnittsperson, uten å reflektere over at ingen av oss egentlig er gjennomsnittlige på alt.”

Eikhaug sier i en samtale med Livsglede at amputerte i hennes øyne åpenbart er blant dem som i årene fremover bør og vil nyte godt av stadig flere produkter og tjenester som tilfredsstiller alle kundegrupper, inklusive dem hun betegner som mer “krevende” enn andre.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble i sommer supplert med nye forskrifter for plan- og bygningsloven, og dermed ble et nytt skritt - iallfall på papiret - tatt i retning av et samfunn der produkter og tjenester er tilpasset alle brukere.

Også jernbanestasjoner skal imøtekomme funksjonshemmedes behov. Foto: Trafikverket

Kollektivtransport for alle...

I Sverige, som i Norge og mange andre land, er det mye snakk om og mange planer for å legge til rette for funksjonshemmede i kollektive transportsystemer. Og i Sverige synes iallfall noe av arbeidet i så henseende å være i rute.

I en pressemelding der innholdet i en rapport til Näringsdepartementet blir oppsummert, skriver det offentlige Trafikverket kort om tilrettelegging for funksjonshemmede:

«Trafikverket mener at målet om å tilpasse samtlige bussholdeplasser på det regionale, statlige veinettet kommer til å bli nådd. Tilpasningen av jernbanestasjoner for funksjonshemmede pågår.»

Men dyrere enn budsjettet synes tilretteleggingsarbeidet å bli: «Arbeidet risikerer å bli fordyret med mellom 15 og 25 millioner kroner på grunn av høye anbudssummer.»

En weekend i Molde, spekket med hyggelig samvær, nyttig informasjon, bussutflukt til Atlanterhavsveien, god mat og drikke og kanskje fremfor alt en solid porsjon svensk inspirasjon til å møte hverdagens utfordringer med løftet hode. Se bilder og les på denne og følgende sider.

Reportasje fra Molde: Flemming Dahl (tekst), Hans H. Reinertsen (foto)

Når det umulige slett ikke er umulig:

Inspiratoren fra Sverige

På kinolerretet finner James Bond veien ut av vanskeligheter som for andre kan synes uovervinnelige, og i virkelighetens verden gjør en svenske ved navn Mikael Andersson det samme.

Folk som på grunn av det ene eller det andre synes de har det vanskelig, risikerer å se lysere på tilværelsen etter å ha truffet denne Mikael. Han utstråler livsglede, og sånt er smittsomt.

Fra fødselen av mangler han en høyrearm, dessuten en venstrearm, i tillegg et høyrebein og attpåtil et venstrebein – forklart med morens kontakt med et vekstbekjempelsesmiddel da hun var gravid med ham.

Men kropp og hode har han, og så er han i tillegg av den typen som ser mu-

ligheter, som *vil* se muligheter, fremfor vanskeligheter. I det store og hele klarer han seg like godt i hverdagen som fysisk sett mer velutstyrte mennesker, uten hjelp fra andre.

46 år gammel, bosatt i Västre Frölunda i Göteborg sammen med sin kone og deres fire barn. "Den fineste belønningen man kan få i livet," sier han om familien.

Mikael – det er lett å bli på fornavn med ham - spiser og drikker uten hjelp, han legger ut på reiser alene som flypassasjer eller med seg selv ved bilrattet... "Jeg var 19 år da jeg tok førerkort, det var en drøm som ble sann."

Er det noe han ikke får til, hva hvis han for eksempel trenger å bruke en stiftemaskin og stiftemaskinen ikke har flere stifter? Hahhh... Han frem-

"I dag kan jeg bytte stifter i en stiftemaskin lik stiller det som en av sine største seire i tilværelsen, dette at han en gang befant seg i nettopp den situasjonen – og fant en løsning.

"Det var en herlig seier," beretter han. "Jeg vant over stiftemaskinen." Han tilføyer, og med en slik grad av sikkerhet i stemmen at folk kan tro ham uten å ha sett ham gjøre det, at "i dag kan jeg bytte stifter i en stiftemaskin like raskt som dere, det er jeg sikker på."

En annerledes holdning

Momentum-gjengen blir kjent med Mikael, skjønt noen har tidligere sett ham

ke raskt som dere, det er jeg sikker på.”

på TV, under weekend-arrangementet i Molde. Her er han hovedforedragsholderen, se ham like godt som hovedattraksjonen.

Han er etter hvert blitt vant til å være attraksjon, vant til å få folk til å se og lytte, til å få folk til å le litt og grine litt. For noen år siden ble han profesjonell foredragsholder, han lever av å... kall det gjerne å underholde, skjønt det i essens dreier seg om å inspirere, om å overbevise andre mennesker om at langt fra alt som kan synes umulig, er umulig.

Vilje, tankens kraft, det å velge en annen innstilling, en annen holdning overfor utfordringer – sånt er ifølge

Mikael hva som ofte skal til. ”Mer og mer bevisst setter jeg meg mål i livet,” sier han.

Mikael har skrevet en bok med tittelen ”Armlös, benlös men inte hopplös” – den er nå på vei ut i markedet i norsk oversettelse.

Han har flere seire å fortelle om, og en av de andre største, ved siden av den med stiftemaskinen, dreier seg om den gangen da han i en alder av 25 for første gang i livet klarte å gå på et offentlig toalett alene.

En vrien dusjkran

Når Mikael får til noe som i utgangspunktet synes umulig, er det, po-

engterer han, ofte mye, veldig mye, trening og tålmodighet som ligger bak. Det fremstår som den rene bagatell i forhold til de større prøvelsene at han like før foredraget i Molde har overnattet på et hotell i Sverige og der har brukt fem minutter på å slå av en dusjkran som hadde vært lett å slå på.

Dette med dusjkranen – et eksempel på en mikaelsk hvorfor-ringe-respesjonen-etter-hjelp-når-jeg-tror-jeg-kan-klare-det-selv-holdning.

Ta også tilfellet da han skulle kjøpe ny mobiltelefon i Göteborg og kom i hyggelig prat med en ung ekspeditør, som mente at Mikael nok kunne ha glede av den eller den modellen, men

neppe den som kalte seg iPhone, for den krevde fingertuppperøring...

Dette var visst avgjørende, lar den arm- og benløse oss forstå, for at Mikael kjøpte nettopp en iPhone; han ville ikke avfinne seg med at han trengte fingertupper for å bruke den, og etter et par ukers øvelse, var han oppegående på iPhone. "Vi kan forandre virkeligheten," kommenterer han.

Noen vonde kapitler

Jo da, Mikael er et menneske, han også, et menneske som kan oppleve nedture i tillegg til oppturene, et menneske som tross alt ikke får til absolutt alt han kunne ønske å få til. Men han fastholder at han ikke vil bruke ordet umulig om fremtiden, bare om fortiden og nåtiden, simpelt hen fordi folk ikke vet nok om fremtiden til å si at noe da vil være umulig.

I historien Mikael beretter, inngår noen vonde kapitler. Han finner det fortsatt vondt, sier han, å tenke på hvordan det offentlige overfor hans foreldre så å si ga ham opp fra fødselen av, på hvordan systemet plasserte ham på lange sykehusopphold uten mamma og pappas nærvær, på hvordan systemet i årevis insisterte på at han skulle bruke proteser...

"Jeg ønsker i dag at de hadde tenkt annerledes," sier han om dem som insisterte på protesene. "Hadde de gjort det, hadde jeg ikke mistet 14 år."

Han forteller hvordan han i skoletiden "valgte å beskytte meg ved å si jeg kan ikke" og om hvordan han hadde drømmerier, for eksempel om å bli høy og mørk og muskuløs, før han med vilje og beslutsomhet for alvor begynte å snu nederlag til seire.

Han forteller hvordan han sluttet å forsøke å bli "normal" og istedenfor konsentrerte seg om det han hadde og det han kunne oppnå, til tross for at det i utgangspunkt fremsto som temmelig umulig. Han forteller om det å ta i bruk et mot han ikke hadde som helt ung – et mot til å være an-

"Mer og mer bevisst setter jeg meg mål i livet."

"Vi kan forandre virkeligheten."

nerledes, til å gjøre annerledes, til å bryte mønstre og velge sin egen vei.

Noen puff i ryggen

Men det var visst ikke aldeles uten hjelp, aldeles uten dytt fra omgivelsene, at han ble den han nå er, for han utstråler glede når han forteller at "jeg har hatt mine foreldre, fremfor alt, jeg har også hatt min yngre søster" og når han i tillegg forteller om enkelte andre personer, hjelpende og forståelsesfulle og oppmuntrende personer fra det offentlige system.

Han forteller om idretten, om fysisk trening for å få ting til; han omtaler idretten som sin redning. "I dag ser jeg min kropp som en av mine største ressurser."

Dette med proteser... Mikael gjør det klart at han ikke er i mot protesebruk, "for dem det fungerer for, er det kjempebra," men at proteser for ham var et mål andre hadde satt, ikke et mål han selv hadde, at hans mål var å "leve livet fullt ut, men gjøre det på min måte."

Enda et eksempel på Mikael annerledes måte å se tilværelsen på:

En gang i tiden sto han overfor et antatt faktum som sa at han ikke kunne spille bordtennis uten hender, hvorpå hans reaksjon var, slik han husker den, at "jeg har aldri spilt bordtennis uten hender, jeg har spilt med haken og skulderen."

Det kan egentlig forklares i kortversjon, også, hvordan Mikael angriper tilværelsen, og nettopp en kortversjon er brukt som navn på mannens firma: Mikael Unlimited.

"Jeg har hatt mine foreldre, fremfor alt, jeg har også hatt min yngre søster."

Blant de nye ansikter...

Hanne Thorsen fra Sandefjord, låramputert på høyre side i august i fjor, var blant dem i Molde som for første gang deltok i et større Momentum-arrangement.

Hun forteller at en kreftsykdom lå til grunn for amputasjonen og at hun fra mai i fjor var klar over at hun før eller senere, innen noen måneder eller år, kunne bli fortalt at tiden var inne for amputasjon.

"Fra da av brukte jeg veldig mye tid på å søke informasjon på nettet," beretter Hanne, med en tilføyelse om at hun ville vite mest mulig om amputasjoner og proteser og annet av interesse for den nye livssituasjonen som før eller senere kunne bli et faktum.

Det gikk altså bare noen måneder før amputasjonen fant sted, på Radiumhospitalet i Oslo. Hanne gir inntrykk av å ha bein i nesa, for hun sier at hun fra det tidspunkt da amputasjonsmuligheten forelå, alltid har sett muligheter fremfor begrensninger.

Einar Haugseng, sykepleier ved Haukeland Universitetssykehus, er støttemedlem i Momentum fra noen måneder tilbake, men har arbeidet med amputerte i en årrekke og kjenner Momentum fra tilsvarende lang tid tilbake.

På eget initiativ og egen regning reiste han til Molde for å delta for første gang i et stort Momentum-arrangement, forklart med at han var interessert i å "se de amputerte i det private, hvordan de klarer seg, ikke bare på sykehus." På Haukeland-sykehuset, nærmere bestemt i avdelingen for ortopedisk rehabilitering, har han arbeidet siden 2005, men med amputerte har han arbeidet helt siden midten av 1990-årene – ved Laksevåg Sanitetsforening Sykehus før han, og de amputerte, kom over til Haukeland.

Hvorfor han langt om lenge ble støttemedlem i Momentum? "Jeg fant ut

Ny i gjengen, Hanne Thorsen, her under utflukten til Atlanterhavsveien og der omkring.

Momentum var hun blitt kjent med før amputasjonen, via nettsøkingen, men først etter amputasjonen, da hun hadde et opphold på Kysthospitalet og traff Momentum-likemann Paul Hagen, ble hun medlem.

Einar Haugseng, formelt sett ny i gjengen. Men som sykepleier har han i mange år arbeidet med amputerte pasienter.

at jeg ville støtte foreningen," svarer Haugseng, en sånn mann som gir inntrykk av virkelig å leve seg inn i jobben, inn i de amputertes utfordrende hverdag.

Han trives, sier han, med å jobbe i en treskiftsturnus som innebærer arbeid dels på dagtid, dels på kveldstid og dels om natten.

Hun føler seg ikke skikkelig inngått på protesen, men hun melder om fin støtte fra fysioterapeut og ortopeditekniker, og hun sier: "Jeg skal tilbake og fungere mest mulig optimalt."

Hanne er tilbake i sin kontorjobb og driver, som hun i mange år har gjort, mye fysisk trening, nå i tillegg til den som ligger i at hun deltar i gåskoletrening, for øvrig sammen med blant andre Momentum-leder Hans Emil Møller-Hansen.

Ennå ikke i mål hva protesebruken angår, altså, men ikke desto mindre kom hun seg raskt sånn noenlunde på beina etter amputasjonen: "Jeg har hatt én tur på utsiden av huset i rullestol, ellers har jeg gått på krykker eller protese."

Til Molde hadde Hanne med seg sin mann, Trond. Sammen har de to barn, på henholdsvis 18 og 15 år.

Haugseng, bosatt med familie i Laksevåg like vest for Bergen, forklarer sin interesse for jobben og for de amputerte på denne måten:

"Du ser pasientene komme inn som hjelpeløse og så gå ut av sykehuset stort sett uten hjelp. De kommer til vår avdeling tre-fire dager etter amputasjonen og er ganske deppa, for å si det på den måten. Vi fiffer dem opp og setter, sammen med ortopediverksted, bein på dem. De er en veldig takknemlig pasientgruppe."

Når weekenden i Molde nærmer seg slutten, sier han:

"Jeg har fått mange gode erfaringer som jeg kan bringe videre til neste pasient og til de andre ansatte ved sykehuset."

Avanserte proteser, takket være krigen...

Morten Wilmann snakket om "hightech" og proteser.

Det er gammel kunnskap at krig driver frem produkter og tjenester som etter hvert kommer mennesker i en fredelig hverdag til gode – skjønt en opprinnelig hensikt med nyutviklingen var å styrke den militære slagkraft.

Morten Wilmann, daglig leder i ortopediverkstedet OrtoCare Nordland, kom inn på denne i manges øyne paradoksale side av tilværelsen da han under Momentums weekend-samling i Molde var blant fagfolkene som orienterte om nyheter på protesefronten. Wilmann sier til Livsglede at han har funnet mye dokumentasjon på at det finnes en sammenheng mellom amerikansk krigføring og mer avanserte proteser.

"Jeg er ute og leter etter tekniske nyvinninger," forklarer Wilmann, som peker på at eksempelvis datateknologi utviklet til bruk i en amerikansk robot for transport av utstyr gjennom ulendt terreng, er kommet til anvendelse i teknologispekkede benproteser. Wilmann har også funnet dokumentasjon, poengterer han, på hvordan USA har satset mer på god ivaretagelse av skadet militærpersonell, inklusive amputerte soldater, fra krigføringen i Irak og Afghanistan enn landet gjorde da det noen tiår tidligere fikk hjem skadede mennesker fra Vietnam-krigen.

Angående amputerte soldater som nå for tiden vender hjem fra Irak og Afghanistan, har Wilmann dannet seg dette bildet av hvordan amerikanske myndigheter opptrer: "De står klare og kjører på dem de mest hightech-pregede proteser som finnes."

Glimt fra weekenden...

På vårparten i år fratrådte Nils-Odd Tønnevoll det Momentum-styreleder vervet han hadde sittet i gjennom mange år. Under festaftenen i Molde fikk han takk av det sittende styret, ja, av hele Momentum for sin innsats. Takken, ledsaget av en gave bestående av en kikkert, ble fremført av Nils-Odds etterfølger Hans Emil Møller-Hansen, som sa: "Vi er kjempeglade for at du jobber videre, for at du har påtatt deg å være ansvarlig redaktør for Livsglede."

En stopp under bussturen langs Atlanterhavsveien.

Etter Atlanterhavsveien, før returen til Molde, en solid fiskesupperlunsj i fiskerlandsbyen Bud.

Et lite vorspiel før lørdagens festaften.

Høye glass da festaftenen ble innledet for alvor.

Festmiddagen er i gang - god mat, godt drikke, gode samtaler...

www.vdesign.no 2010

**Vi leverer alle typer
ortopediske hjelpemidler!**
- Våre fagfolk hjelper deg til et mer aktivt liv

Ring oss!
tlf 75 50 74 20
eller se
ortocare-nordland.no

ORTOCARE®
NORDLAND
Medlem av Ortocarekjeden

Gidsken Jakobsens vei 32, Bodø

Noe å se frem til

Begrepet "universell utforming" har i de senere år vært på man- ges lepper, ikke minst på politik- eres lepper. Begrepet tar grovt sagt for seg dette at samfunnet tenkes tilrettelagt best mulig for flest mulig av dets medlemmer.

Da regjeringen presenterte Nasjonal transportplan (NTP) for årene 2010-2019, det skjedde i mars i fjor, skrev Samferdselsdepartementet i en presse- melding at den "har som mål at sam- funnet skal være universelt utformet i 2025. I stortingsmeldingen er det satt av 4,47 milliarder kroner til univer- sell utforming og tiltak for å forbedre tilgjengeligheten innenfor transport- sektoren."

Daværende samferdselsminister Liv Signe Navarsete uttalte:

"Tilgangen til viktige fellesskapsare- nær vil med disse midlene bli bedre for et bredere lag av folket. Universell utforming skal bidra til å oppnå lik- everd og større deltakelse i samfunnet, uavhengig av folks funksjonsevne."

Departementet meldte at "Transport- systemet skal utvikles og tilretteleg- ges slik at flest mulig sikres en god

Bedre tilgjengelighet, ikke minst innen transportsektoren, er et mål for mange. Illustrasjonsfoto: Hans H. Reinertsen.

mobilitet og at man i størst mulig grad unngår individuelle spesialløsninger" og videre at "Av de samlede midlene på 4,47 milliarder kroner er 78 prosent satt av til tiltak på jernbanenettet, mens 22 prosent er foreslått til tiltak på vegnettet."

Det forklarte at "All ny infrastruktur skal utformes etter prinsippet om uni- versell utforming. Prinsippet om uni- versell utforming skal dessuten inngå som en integrert del av alle planer for oppgradering og utbygging i regi av Statens vegvesen, Jernbaneverket og Avinor AS."

Et britisk ønske om fremkommelige og ryddige gater

Hensynet til funksjonshemmede ble nevnt som ett av flere argumenter da den britiske regjeringen i høst anmodet lokale myndigheter om å fjerne strengt tatt unødvendige skilt, rekkverk og reklameanretninger.

Transportminister Philip Hammond sa: "Vi trenger ikke all denne støyen som forvirrer bilister, er i veien for fotgjen- gere og hindrer funksjonshemmede."

Han presiserte at noen skilt er nødven- dige med tanke på trafiksikkerhet og trafikkflyt, men tilføyde at "unødvendig gatemøblement er sløsing med skat- tebetalernes penger og får våre gater til å se mer ut som skraphauger enn som offentlige rom."

Egne seter for funksjonshemmede passasjerer...

Takket være nye togsett, sporforbed- ringer og reduserte formaliteter ved grensepasseringen skal togreisetiden mellom Helsingfors og St. Peters- burg i desember komme ned i vel tre og en halv time, fra nå godt over seks timer.

Ifølge pressestoffet som i den anled- ning er sendt ut, vil togene ha egne seter for funksjonshemmede - des- uten for passasjerer medbringende kjæledyr. På den vel 440 kilometer lange strekningen skal togene kunne kjøre i opptil 220 km i timen.

Hjelp til Libanon

Livsglede har tidligere skrevet om at Momentum samler inn brukte prote- sekomponenter som vi sender til Liba- non. På denne måten hjelper vi mange til å komme seg på beina, folk som ellers ikke ville hatt noen mulighet. Vi sender igjen ut en oppfordring om å gi gamle proteser til Libanonhjelpen:

Kjære ortopediske verksteder og pro- tesebrukere - har dere én eller flere proteser som ikke lenger passer eller som av andre grunner ikke kan brukes og derfor kan gis bort til noen som trenger det (mye kan nok gjenbrukes)?

Vi kan hente proteser og deler på orto- pedisk verksted eller hjemme hos deg. Kontakt Livsgledes ansvarlige redaktør Nils-Odd Tønnevold på tlf 922 01 626 eller via nils.odd.tonnevold@momentum.no for mer informasjon.

Vårt innsamlingsprosjektet er unikt fordi vi har kontroll på hele prosessen fra A til Å. Vi vet at hver del kommer frem og kommer protesebrukere til gode - uten at det påløper kostnader underveis. En libanesiser som arbeider for SAS i Norge, men har kone og barn i Libanon, henter deler hvor som helst i Norge uten omkostninger. Han tar delene med seg når han en gang i måneden reiser til familien i Libanon og leverer dem personlig til protese- verkstedet Center Singer.

Verkstedet tilpasser proteser og bruker mottatte deler, slik at det kun er arbeid og noe materialer som koster penger. Dette blir dekket av en privat stiftelse som tilhører en lokal, libanesiske mil- liardær. Gjennom prosjektet får 10 per- soner per måned protese, noe de ellers ikke ville fått, ettersom den største kostnaden forbundet med proteser i Libanon ligger i protesedeler.

Nils-Odd Tønnevold fra Momentum og Petter Christensen fra Drevelin Or- topedi har besøkt og inspisert Center Singer og forsikret seg om at alt går ordentlig for seg og at protesebrukerne får gode proteser og god oppfølging. Vi får tilsendt et sertifikat med bilde av hver protesebruker som dokumenterer hvilke deler som er brukt og hvem i Norge delene kommer fra (verksted/ person).

Red.

Den enarmedede på Trafalgar Square

Mange amputasjonshistorier er knyttet til krigshandlinger – i moderne og historisk tid. Nå for tiden kommer det mange beretninger om amputerte, både sivile og militære, fra krigene i Irak, Afghanistan og andre land. Blant amputerte fra tidligere tiders militære stridigheter er den britiske admiral Nelson (Horatio Nelson, 1758-1805).

Admiral Nelson hadde mistet synet på et øye, under kamp ved Korsika, da han senere i sin karriere, i 1797, ble enarmet under et slag ved Santa Cruz på Tenerife. Det foreligger ulike

beskrivelser av hendelsesforløpet der, og én av disse – korrekt eller ikke – finnes i norsk utgave av Wikipedia:

”Mange ble drept da de prøvde å bli landsatt på øya, og Nelsons høyre albue ble truffet av et skudd fra en kanon. I sinne nektet han å bli hjulpet da han ble ført tilbake til «Thesus». Den eneste måten å redde hans liv på, var å amputere armen. Dette var svært smertefullt, og det eneste bedøvelsesmiddelet var rom.”

Admiral Nelson lever på sett og vis vi-

Nelson's Column på Trafalgar Square. Foto: Stl

dere gjennom monumenter her og der, blant dem det som står på Trafalgar Square i London.

EU vil sikre deg dine rettigheter under reisen

En sterkt forsinket flyavgang, ja vel, men blir du uten videre tilbudt det måltidet du ifølge reglementet har krav på i ventetiden? Hva med bagasjen som blir borte? Og hva med togreisen som ikke forløper i henhold til hva du mener å ha betalt for?

EU-kommisjonen er opptatt av at flyselskaper og togoperatører, etter hvert også operatører av skip og busser, skal gi deg valuta for pengene ved å levere opp til oppleste og vedtatte passasjerrettigheter.

Ikke minst funksjonshemmedes rettigheter, som kan strekke seg ut over andre passasjerers rettigheter, bør bli bedre ivaretatt, mener Kommisjonen.

I sommer lanserte den en kampanje i den hensikt å gjøre passasjerer, i første rekke fly- og togpassasjerer, oppmerksomme på hvilke rettigheter de faktisk har. Kampanjen skal ha to års varighet og inkluderer plakater på flyplasser og togstasjoner, presentasjoner på reise-messer og dessuten fylldig informasjon via et nettsted: <http://ec.europa.eu/passenger-rights>.

Med tanke på informasjon spesielt til bevegelseshemmede har Kommisjonen fått laget en kort video som stilles til

Ikke minst funksjonshemmedes rettigheter under reiser med fly og tog bør bli bedre ivaretatt, mener EU-kommisjonen. Foto: fd

disposisjon for tv-stasjoner.

Ikke-medlemmet Norge, nær samarbeidspartner med EU gjennom EØS-avtalen, slutter seg til EU-bestemmelsene på dette området som på så mange andre.

Den aktuelle nettsiden informerer på 23 språk om passasjerrettigheter. I den danske språkdrakten lyder Kommisjonens transportansvarlige og nestleder Siim Kallas' innledning slik:

”Passasjerer har behov for en rekke fælles prinsipper, der skal gøre det lettere for dem at få overblik over deres rettigheder, hvis noget går galt i forbindelse med rejsen, uanset hvilket transportmiddel de benytter, og uanset om rejsen alene finder sted inden for en enkelt medlemsstat, eller om den krydser en grænse inden for EU eller en ydre grænse.”

På nettstedet skriver Kommisjonen, her fortsatt i dansk språkdrakt, eksempelvis dette om “personer med handicap og personer med nedsatt mobilitet” og deres rettigheter knyttet til flyreiser:

“I henhold til EU-lovgivningen er personer med et handicap og/eller nedsatt mobilitet beskyttet mod at blive forskelsbehandlet i forbindelse med reservation og boarding. De har også ret til at modtage bistand i lufthavne (ved afrejse, ankomst og i transit) og om bord på fly. For at lette ydelsen af bistand anbefales det, at du på forhånd opplyser om, hvilke behov du har. “

Og om den samme passasjerkategoriens rettigheter ved togreiser: “Efter anmodning skal togselskaber, billetudstedere og reiseoperatører opplyse dig om adgangsforholdene i forbindelse med togreisen, om adgangen til passagervogne og om disses faciliteter.”

Turid S. Bornkessel (tekst), og Svein Erik Blidberg (foto), har sendt Livsglede-redaksjonen denne rapporten:

Fisketur til Steindammen - Krokstadelva med Momentum Øst og Buskerud 4/9-2010

Våknet lørdag morgen, og været viste seg fra sin aller beste side denne tidlige høstmorgenen. Det tegnet til å bli en strålende dag. Det kunne jo ikke passet bedre, etter en hittil dårlig sommer/høst. Akkurat denne dagen skulle nemlig Momentum Øst på fiske/kosetur til Steindammen ved Krokstadelva i Drammen.

Gleden var stor da vi satte oss i bilen og kjørte av gårde. Første stopp var Kjelstad i bunnen av Lierbakkene. Der skulle alle de påmeldte møtes, og ganske riktig, der sto det tre biler og ventet på oss. På veien videre skulle vi plukke opp noen flere, samt hente nøkler til hytta som vi hadde leid for dagen.

Fra Drammen snirklet veien seg bratt oppover åssiden for til slutt å ende ved bomveien innover til Steindammen. Etter ca. en mils kjøring innover i skogen langs grusveien, ankom vi til et nydelig lite vann. Helt ned til vannet lå det en stor og romslig hytte med en kjempeterrasse mot vannet. Hytta inneholdt soveplass til 12-14 stk. samt en stor og fin stue, men dette hadde vi heldigvis ikke bruk for. På terrassen, derimot, rigget vi oss til med langbord og kaffe før vi skulle starte selve fiskekonkurransen.

16 spente turdeltagere lurte på hvem som skulle få den største fisken. Nå er

vel ikke en solfylt formiddag den aller beste tiden på døgnet til å dra i land storfangsten, noe vi også fikk erfare. Etter to og en halv time med ivrig kast og påsetting av ny mark, var det bare én av ni som hadde kjent napp. Nina hadde faktisk fisk på før den slapp, men pytt-pytt. Vi hadde en utrolig koselig formiddag der nede ved vannet i strålende høstsol.

Ved tretiden avblåste Bjørn konkurransen og annonserte at grillene var tent. Magen ville også ha sitt. Grillmat kom fram fra poser og bagger, og snart luktet det deilig av kjøtt på grillen.

Da det ikke kunne kåres noen vinner av fiskekonkurransen, valgte vi å trekke lodd om de seks premiene som Bjørn hadde vært så flink og "tigge" til seg. Førstepremien var en flott fisk-

esnelle, og den gikk Sven-Erik av med, mens Magne fra Momentum Buskerud fikk andregevinsten, en super fiskekniv. Ellers vanket det fine gevinster til Nina, Gunnhild, Bjørg og Geir.

Da klokken nærmet seg halv seks, ryddet vi opp og satte kursen hjemover. Alle var enige om at dette hadde vært en utrolig fin og vellykket dag som vi gjerne godt kan gjenta.

En spesiell takk til Bjørn, som sto bak ideen, planleggingen og gjennomføringen av turen. Bedre kunne det ikke vært gjort. Det var også utrolig koselig at seks stk. fra Momentum i Buskerud ville dele denne dagen med oss, og vi håper vi kan møtes i felles arrangementer ved en senere anledning.

Tusen takk for en fin tur!

Fantomsmarter og forskning

Helge Borgevad er lokal leder for Momentum i Buskerud og har sendt redaksjonen dette innlegget:

Mange av oss har plager med fantomsmarter. Jeg er blant disse, etter å ha revet av meg armen for 14 år siden i en arbeidsulykke.

For cirka 5-6 år siden sa spesialistene at ved amputasjon etter ulykke skulle det gis morfin, slik at kroppen glemte smerten, mens det ved planlagt amputasjon skulle gis epidural eller bedøvelse, i begge tilfelle helst i tre-fire dager før inngrepet.

Deretter begynte spesialistene å gå i fra dette. Det er vanskelig å ta stilling til hva som er riktig, fordi en enkelt amputasjon ikke kan utføres på to

forskjellige måter, med den følge at man ikke kan se hvilken av dem som fungerer best – den med bedøvelse tre-fire dager på forhånd, eller den uten. Men nå hevder flere igjen at det er bedøvelse tre-fire dager på forhånd som hjelper.

Jeg funderer på når det kan bli satt i gang en omfattende forskning på dette området. For noen år siden satte Mo-

“Det viste seg at 70% av amputerte har fantomsmarter”

mentum, Aker Sykehus og jeg i gang en undersøkelse om dette problemet. Det viste seg at 70 % av amputerte har fantomsmarter, og dette er jo bare i Norge.

Man kan jo også tenke på alle krigsofrene i verden som sliter med det samme, så alt i alt er vi ikke få som plages av fantomsmarter.

Har du synspunkter, spørsmål, erfaringer eller kan bidra med noe i forhold til dette, kontakt ansvarlig redaktør Nils-Odd Tønnevold per tlf. 9220 1626 / nils.odd.tonnevold@momentum.nu <<mailto:nils.odd.tonnevold@momentum.nu>> eller ta direkte kontakt med artikkelforfatter Helge Borgevad per tlf. 90 70 55 45 / helge@gs-transport.no <<mailto:helge@gs-transport.no>>

Red.

Aktiv deltagelse, likeverd og inkludering

Geir Bornkessel, Skedsmo, er nestleder i Momentum og har sendt redaksjonen dette innlegget:

Litt i det stille har det kommet en NOU om aktiv deltagelse, likeverd og inkludering. Et helhetlig hjelpemiddeltilbud. I denne NOU 2010:5 er det mye som er av interesse for Momentums lesere og ikke minst våre brukere. Jeg vil her ta frem noe av det viktigste, noe som kan forandre vår hverdag på en drastisk måte.

Punkt 16.10 foreslår nemlig å overføre vedtaks- og finansieringsansvaret for ortopediske hjelpemidler fra NAV til spesialisthelsetjenesten. Flertallet i komiteen mener at dette medfører et helhetlig og faglig ansvar for dette området og at det også innebærer mer kvalifiserte vurderinger av ulike produkter.

Vi står i dag ovenfor et veiskille. Skulle dette bli vedtatt og bli det endelige forslaget, vil det svekke brukernes rettssikkerhet og vern. I dag er denne rettigheten knyttet til folketrygden i en slags overslagsbevilgning. Dette gjelder alle mennesker i vårt samfunn, det sikrer like rettigheter. Tilsvarende finnes selvfølgelig ikke i spesialisthelsetjenesten, hvor man operer ut fra et rammebudsjett.

Vi vil på sikt måtte konkurrere mellom de forskjellige avdelingene innen spesialisthelsetjenesten. Vi kan jo se for oss at våre tekniske hjelpemidler blir satt opp i mot budsjetter for avdelinger som bedriver kampen mot kreft. Vi er dømt til og tape. Vi må være klar over at vi mister en rettighet i forhold til folketryktdoven, men får en ny rettighet i forhold til de vedtak som lages

“Hvem vil ha ortopediske hjelpemidler hvis man ikke har bruk for dem? Det er ikke slik at mennesker uten behov går og får seg en arm eller et bein”

innen spesialisthelsetjenesten. Men penga vil rå som alltid.

Dette forslaget er kun ment for å spare penger, og hvordan dette er tenkt i praksis, kan man bare spekulere omkring. At ortopediske kirurger er bedre til å vurdere hva slags bein og armer vi har bruk for, er meg ubegripelig. Jeg skjønner at det kan være vanskelig for NAV-ansatte som skal innvilge våre proteser å vurdere hva som er funksjonelt eller ikke, men de har tross alt mange års erfaring og har god dialog med norske ortopediverksteder. I tillegg kan NAV innhente spesialisterklæringer ved behov.

Dagens ordning sikrer brukerne de rette hjelpemidler. Det er hentydninger i NOU til at verkstedene skaper behov hos brukerne (les: vi har for gode proteser). Så vidt jeg vet skapes det ikke noe behov. Hvem vil ha ortopediske hjelpemidler vis man ikke har bruk for dem? Det er ikke slik at mennesker uten behov går og får seg en arm eller et bein.

Dagens ordning er også en garanti for at det er tilnærmet lik tilgjengelighet over hele landet. NAV stiller i dag krav til at de ortopediske verkstedene har et nasjonalt ansvar, og man er pålagt et likeverdig tilbud i hele landet. Ved en ansvarsoverdragelse til spesialisthelsetjenesten, vil dette bortfalle.

Momentum vil i denne saken samarbeide tett med ortopeditekniske virksomheter og deres bransjeforbund, Ortopeditekniske Virksomheters Landsforbund (OVL). FFO og vi vil også søke kontakt med Landsforeningen For Amputerte (LFA), for å se om vi kan lage en felles høringsuttalelse.

Vi lover at Momentum skal følge denne saken nøye og virkelig kjempe for at våre synspunkter blir tillagt vekt.

Har du synspunkter på dette temaet eller gode forslag, ta kontakt med undertegnede.

Spennende å høre om villmarksekspedisjonen. Frode, den ene av fortellerne, til venstre i bildet.

Hyggeaften i Buskerud: Ansikt til ansikt med TV-kjendiser

Flemming Dahl (tekst)
Hans H. Reinertsen (foto)

Mange av de innpå 30 fremmøtte fra Momentum-gjengen hadde sett Grethe og Frode på TV i løpet av sen vinteren – og fikk nå, sammen med dem som ikke hadde sett de to på TV, møte disse kjendisene ansikt til ansikt.

Grethe Fure, leggampert, og enarmede Frode Bergquist var blant de 11 funksjonshemmede som ble med den erfarne villmarksfareren Lars Monsen på en 30 døgns og 500 kilometer lang ekspedisjon gjennom nordskandinavisk villmark - ekspedisjonen som ble gjengitt i NRK-serien "Ingen grenser". Ekspedisjonen ble gjennomført sist høst, fra Luleå ved Bottenviken til Hellemobotn i Nordland fylke, der Norge er på sitt smaleste. Den seks episoders TV-serien ble vist på sen vinteren i år. Og denne aftenen - i en kafé i Drammen torsdag 22. april, i regi av Momentum Buskerud - var Grethe og Frode invitert for å fortelle og vise bilder.

Tøffe greier

Det var visst knapt grenser for hva de

De hadde opplevd dårlig vær underveis, men som Grethe, (t.v.) den ene av fortellerne sa: "Vi var veldig heldige med været generelt".

var blitt presset til og hadde presset seg til under ekspedisjonen.

"28 kilometer padlet vi på dag to," fortalte Frode.

"På dag tre, det var vel da vi kom frem til en demning og måtte bære kanoene for første gang." Dette hadde vært tøft, fastslo han, for så å tilføye at, "sånn sett i ettertid var jo det ingenting."

De hadde opplevd dårlig vær underveis, men som Grethe fortalte: "Vi var veldig heldige med været generelt."

Padling i og bæring av kano, hundekjøring, slå opp telt, tenne bål, rulle-

stoler, krykker, leve tett innpå hverandre, oppturer, nedturer... Det var ingen alminnelig søndagstur i skogen de hadde vært ute på.

Jo da, en fin aften...

Helge Borgevad, leder i Momentum Buskerud, fant det naturlig å invitere Grethe og Frode, begge Momentum-medlemmer og bosatt i henholdsvis Enebakk og Mjøndalen. Frode er styremedlem i Momentum Buskerud.

Jo da, Helge var etterpå fornøyd med hyggeaftenen, der også Momentum-folk fra Vestfold og Telemark var invitert.

"Jeg tror det ble en vellykket aften, det der," sa Helge.

Uforglemmelig...

Da aftenen nærmet seg slutten, sa Frode dette om opplevelsene under villmarksekspedisjonen:

"Ja da, vi husker godt dette for livet."

Det finnes massevis av bilder og tekst om "Ingen grenser" på NRKs nettsider.

erimed

College Park AccentTM

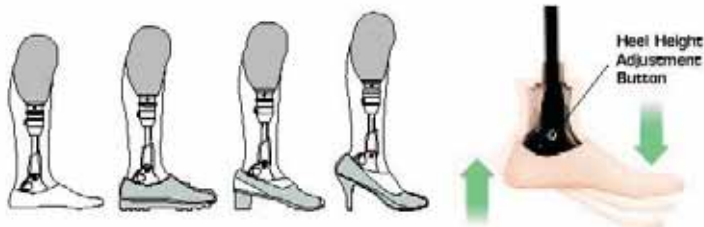

Accent, ett knappetrykk mellom høyhelt og barfot.
Sandaltåen og et geniale fleksibelt ankelkonsept tar opp bevegelsen i ankelen.

For mer informasjon ring Steinar Knutsen tel.91686272

Function

Adjustable Heel Height with 2 inch (51 mm) range

Nyhet

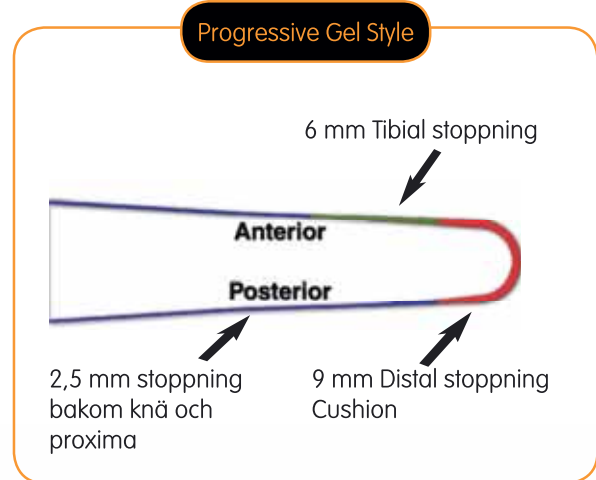
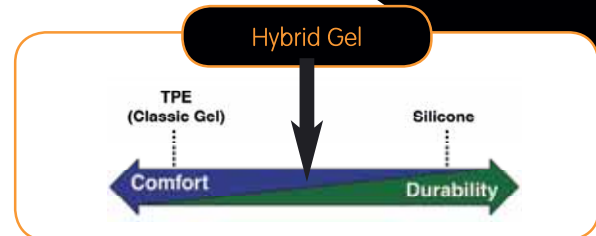

Alpha® Select Liner

Kontrollerad pistongrörelse med obegränsad flexion

Alpha Select Linern kombinerar många egenskaper, som ofta efterfrågas i en Liner. Alpha Select Linern passar utmärkt för de som är vana vid silikonlinerns hållbarhet men som vill ha högre komfort.

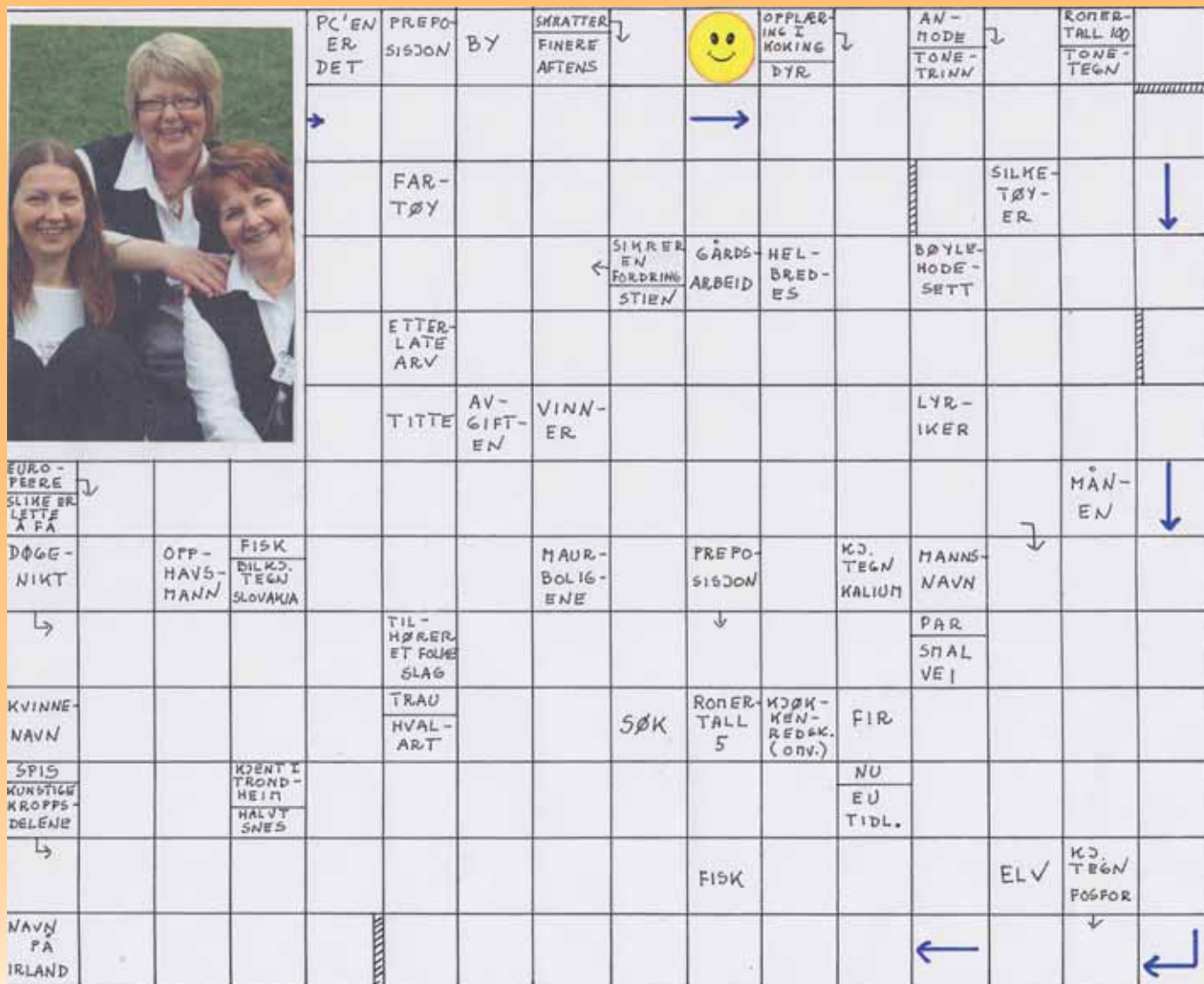
- Kontrollerad pistongverkan utan en helt fast distal väv
- En helt ny gel, Hybrid Gel, som kombinerar hållbarhet med komfort
- Stort rörelseomfång i knät utan att göra avkall på komforten, även under långa perioder av sittande eller böjning av knät
- Lätt att ta på och den formar sig efter stumpen utan ökat tryck på stumpen
- Extra gel distalt men tunn posterior och proximalt
- Flexibelt paraply som formar sig efter stumpändan
- Vid befintlig hylsa kan du använda Alpha Select Uniform som finns i storlekarna small, medium, medium plus, large, large plus och extra large.
OBS! Finns endast i 6 mm tjocklek
- Vid ny hylsa så rekommenderar vi Alpha Select Progressive som har ett annat gelmönster

OHIO WILLOW WOOD
free the body... free the spirit

Livsglede kryssord

nummer 3 - 2010

Løsning
kryssord
nummer 2 - 2010

Kryssord-produzent:
Rolf Bangseid

Fri utfoldelse er vår spesialitet

Kunnskap om brukerens behov er nødvendig for å finne den beste løsningen.

Vi har i en årrekke spesialisert oss på armproteser. Det er vi alene om i Norden. Fordi vi tar kunnskap og fornyelse på alvor, har vi muligheten til å være først med nyvinningene og kan tilby den beste løsningen for hver enkelt.

Norsk Teknisk Ortopedi AS Vikaveien 17 - P.b. 10 - 2312 Ottestad - Tlf: 62 57 44 44 - nto@ortonor.no - www.ortonor.no

Ortopedisk Service

Servicen omfatter vurdering, måltaging, tilpassing og kontroll av ortopediske hjelpemidler som fotsenger, løpsinnlegg, såler, sko, proteser, støtteskiner, korsetter m.m.

**Timebestilling:
32 83 04 15**

ROSENKRANTZGATEN 17, 3018 DRAMMEN - T: 32 83 04 15

Se oss på YouTube!

www.youtube.com - søk Teknomed

*beste funksjon og livskvalitet
for den enkelte*

teknomed as • sandefjord
telefon 33 45 45 33
info@teknomed.no
www.teknomed.no

I samarbeid med OrtoCare

Alt innen ORTOPEDISKE hjelpemidler

ORTOPEDITEKNIKK
er en totalleverandør av ortopeditekniske løsninger. Dyktige medarbeidere på lokale klinikker, samhandling med brukerne og kompetanse på både moderne og tradisjonelle metoder gir våre brukere trygghet på at de beste løsningene velges.

www.ortopediteknikk.no
Ryensvingen 6, 0680 Oslo

ORTOPEDITEKNIKK

Oslo, Lillestrøm, Gran, Mo i Rana 23 03 56 00. Sandvika 67 80 50 50.
Horten 33 01 76 02. Tønsberg 33 01 76 00. Sandefjord 33 01 76 03. Stavern 33 01 76 04.
Sandnes 51 66 44 83. Stavanger 51 88 56 60. Sogndal 57 67 28 65. Førde 57 72 24 84.

Som medlem av Momentum/FFO blir overnatting og møter billigere

FFO har avtale med Scandic Hotels, Choice Hotels og Thon Hotels. Prisene vi oppnår er svært gunstige.

FFOs medlemsorganisasjoner og organisasjonsledd kan benytte seg av hotellavtalene ved alle typer møter. For å oppnå de beste betingelsene lønner det seg å bestille tidlig og i perioder med lavt belegg. Vi anbefaler dere å benytte hotellenes egne bestillingssystemer.

Avtalene gjelder også hotellopphold i privat regi, foretatt av organisasjonenes enkeltmedlemmer og ansatte.

Kontaktperson for avtalene i FFO er Cato Lie, tlf 22 79 91 32 og e-post: cato.lie@ffo.no

Hvordan bestille hotell?

- **Scandic hotels**

(avtalekode D000004481).

Bestilling: www.scandic-hotels.no eller tlf 23 15 50 00.

- **Choice hotels** (avtalekode CH14660).

Bestilling: booking@choice.no eller tlf 22 34 42 00.

- **Thon hotels** (avtalekode FFO).

Bestilling: service@thonhotels.no eller tlf 23 08 02 00.

Mer informasjon

Les mer om hotellavtalene på www.ffa.no (under Samarbeidspartnere i ventremenyen på startside).

God tilgjengelighet til hotellene er ett av FFOs mål med avtalene.

Vi har fokus på føttene!

For oss er det viktig å fokusere på mulighetene - fremfor begrensningene.

Mange opplever i løpet av livet plager i føttene – eller plager i ankler, legger og knær, som kan ha sin årsak i feilstillinger og feilbelastninger i føttene. Plagene kan i en rekke tilfeller reduseres og forebygges ved ortopediske tiltak.

Sophies Minde Ortopedi AS kan tilby ortopediske fotsenger, spesialsko, spesialsydd ortopedisk fotteppe og fotpleie av offentlig godkjent fotterapeut.

Ta gjerne kontakt med oss!

Telefon 22 04 53 60
post@sophiesminde.no

Sophies Minde Ortopedi AS - Besøksadresse: Trondheimsvn. 235, bygg 79
Postadresse: Postboks 493 Økern, 0512 Oslo - Tlf: 22 04 53 60 - Fax: 22 04 53 65
E-post: post@sophiesminde.no - Hjemmeside: www.sophiesminde.no

Å være et
helt menneske,
er å føle seg
som et.

- proteser
- ortoser
- korsetter
- fotsenger og innlegg
- ortopedisk fottey
- barnehjelpemidler
- sits

OCH
OCH ortopedi AS
www.och.no

Oslo & Akershus
23 28 82 00

Østfold
69 30 17 70

Telemark
35 56 15 50

Oppland
61 24 73 30

Møre & Romsdal
70 10 06 70

TOV AS

Trøndelag Ortopediske Verksted AS
St. Olavs Hospital, 7006 TRONDHEIM

Ditt behov - vår utfordring

Les mer om vår virksomhet på
www.tov.no

SERVICE MED ORTOPEDISKE OG TEKNISKE HJELPEMIDLER

Produkter

- Ben- og armproteser
- Ben- og armortoser; støtteskiner
- Korsetter
- Ortopediske spesialsko
- Innleggsåler og fotsenger
- Varmehjelpemidler for kuldeintoleranse
- Kompresjonshjelpemidler for brannskadet hud
- Sitteskall

Tjenester

- Vurdering av behov
- Måltaking og avstøpning
- Produksjon
- Trening og opplæring
- Justeringer og reparasjoner
- Etterkontroll og oppfølging
- Forskning og utvikling

Trøndelag Ortopediske Verksted - Besøksadresse: Elgesetergate 10 v/ innkjørselen til St. Olavs Hospital - Telefon: 73 86 88 32 - Telefax: 73 86 35 15 - E-post: post@tov.no

BUSKERUD TEKNISK
ORTOPEDI

Buskerud Teknisk Ortopedi AS
PB 3568 - 3007 Drammen

Besøksadresse: Buskerudveien 217
Tlf.: 32 80 93 93
Faks: 32 80 93 94
E-post: post@bto.no
Web: www.bto.no

Hva kan du gjøre?

**Husker du alle de spørsmålene du hadde?
Alle de utfordringene du trodde var uoverkommelige? Hvor kan jeg få
ordnet med det ene og det andre? Følelsen av å være den eneste
som har det akkurat slik.**

Slik behøver det ikke å være. Hadde alle hatt en likemann kunne hverdagen ha blitt litt lettere. Å møte noen som har opplevd det samme kan bety enormt mye. Det handler ikke så mye om hva du gjør, men at du er der og kan møte personen med respekt og åpenhet. Det er ikke Supermann med stor S vi er ute etter. Vi er ute etter vanlige mennesker som vil utgjøre en forskjell. Din sivilstand eller sosiale stand er uviktig. Det vi stiller som krav er at du er over 20 år, har bearbeidet din egen amputasjon og har tilstrekkelig avstand til eventuelle egne kriser.

KAN JEG GI NOE TILBAKE?

Som likemann får du full opplæring og du jobber noen timer i måneden. Vi gir deg selvfølgelig oppfølging underveis. Likemannsjobben er ulønnet, men det betyr ikke at du ikke sitter igjen med noe. De tilbakemeldingene vi får i fra våre likemenn er at de føler at de vokser og utvikler seg som menneske av de utfordringene de møter.

DU KAN GJØRE NOE

Kontakt Momentum og fortell oss hva du kan tenke deg å bidra med.
Enten per telefon 4000 4360 eller info@momentum.nu På forhånd takk!

Momentum landet rundt

Vi er til for deg og dine. Ta kontakt!

LOKALE LEDERE OG KONTAKTPERSONER:

Østfold, Oslo og Akershus:
SVEN-ERIK BLIDBERG
sven.erik.blidberg@momentum.nu
T: 41 76 97 38

Sogn og Fjordane:
FINN ATLE LEIRPOLL
fin-atle@frisurf.no
T: 95 19 50 75

Hedmark:
RUNE SØSTUEN
livkarins@yahoo.no
T: 98 28 33 56

Møre og Romsdal:
RONNY STRANDBØ
ronny.strandbo@momentum.nu
T: 90 79 92 78 (arb)

Oppland:
TOR DALSHEIM
tor.dal@frisurf.no
T: 97 79 37 14

Sør-Trøndelag:
ARNFINN HELLAN
arnfinn.helland@etac.no
T: 91 24 62 02

Buskerud:
HELGE BORGEVAD
helge@gs-transport.no
T: 90 70 55 45

Nord-Trøndelag:
KÅRE MÆHLEN
kare.mahlen@momentum.nu
T: 95 82 64 91

Vestfold:
HANS EMIL MØLLER-HANSEN
h-moelle@online.no
T: 90 18 38 10

Nordland:
PØR MEY (Bodø/Salten)
per.mey@momentum.nu
T: 75 58 01 35, 93 41 33 88

Telemark:
BJØRN D. THORSEN
bjorn.thorsen@gda.no
T: 93 03 30 06

JAN-HENRY SØBERG
(Vesterålen/Lofoten)
janhenry.soberg@momentum.nu
T: 91 32 65 70

Vest-Agder og Aust-Agder:
BJØRG NODELAND
bjorg.nodeland@momentum.nu
T: 95 84 52 09

FREDRIK JOHANSEN
(Ofoten/Sør-Troms)
fredrik.johansen@momentum.nu
T: 41 67 78 36

Rogaland:
HELGE SVALESTAD
svaleh77@gmail.com
T: 99 03 05 07

Troms:
SØREN SØRENSEN (Nord-Troms)
lyngseidet@gmail.com
T: 91 51 56 58

Hordaland:
OLAV SANDVIK
olav.sandvik@momentum.nu
T: 99 70 18 43

Finnmark:
JILL HELEN NILSEN
jillhelen.nilsen@momentum.nu
T: 91 39 57 95

SPORTSKONTAKT:

KJARTAN HAUGEN
kjartan.haugen@momentum.nu
T: 90 57 86 15

BARN- OG FORELDREKONTAKT:

ARNFINN HELLAN
arnfinn.hellan@etac.nu
T: 91 24 62 02

PÅRØRENDEKONTAKTER:**Østfold, Oslo og Akershus:**

TURID S. BORNKESSEL
tusle@hotmail.com
T. 99 24 67 12
T: 45 23 00 69

Hedmark og Oppland:

LIV KARIN SØSTUEN
liv.karin.sostuen@momentum.nu
T: 47 02 10 94

Vestfold, Buskerud og Telemark:

TINE HAGEN
tine.hagen@momentum.nu
T: 92 49 71 97

Hordaland:

MARIT HAVRE NILSSEN
marit.havre.nilssen@momentum.nu
T: 92 03 06 16, 55 34 37 37

Sogn og Fjordane:

SIGRUN LEIRPOLL
sigrun.leirpoll@momentum.nu
T: 48 10 56 13

Sør-Trøndelag

KARI MÆHLEN
kari.mahlen@momentum.nu
T: 74 80 25 36

Nord-Trøndelag:

KARI MÆHLEN
kari.mahlen@momentum.nu
T: 74 80 25 36

Nordland, Troms og Finnmark:

BENTE GEBHARDT
bente.gebhardt@momentum.nu
T: 41 64 03 50

Rogaland:

ERLA EINARSDOTTIR
erla.einarsdottir@momentum.nu
T: 90 79 25 09

MOMENTUM

Hovedstyret i Momentum

HANS EMIL MØLLER-HANSEN

Styreleder

h-moelle@online.no

T: 90 18 38 10

GEIR BORNKESSEL

Nestleder

geir.bornkessel@momentum.nu

T: 97 15 58 78

ELIN HOLEN DE CAPITANI

Styremedlem/Generalsekretær

elin.holen@momentum.nu

T: 99 01 66 92

RUNE SØSTUEN

Styremedlem

rune.sostuen@momentum.nu

T: 98 28 33 56

HELGE BORGEVAD

Styremedlem

helge@gs-transport.no

T: 90 70 55 45

LILLIAN PERRET

Styremedlem

lillian.perret@momentum.nu

T: 91 76 11 81

TURID BORNKESSEL

Styremedlem/pårørendekontakt

tusle@hotmail.com

T: 99 24 67 12

HELGE SVALESTAD

Styremedlem

Svaleh77@gmail.com

T: 95 02 41 34

SVEN-ERIK BLIDBERG

Varamedlem

sven.erik.blidberg@momentum.nu

T: 41 76 97 33

RHEO KNEE®
WALK YOUR WAY

ENKEL, SIKKER & TILPASSER SEG

Nye RHEO KNEE slutter aldri å lære hvordan ulike mennesker går. Dermed kan det bidra til smidigere bevegelser og det tilpasser seg deg steg for steg. Protesen tilpasser seg automatisk til ditt ganglag og skiftende omgivelser, slik at du kan konsentrere deg om hva du gjør – ikke om hvordan du går.

Kontakt din ortopediingeniør eller Össur Nordic 2261 5770, info@ossur.com, for mer informasjon.

Life Without Limitations®